

Sygn. akt III CK 619/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 czerwca 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Strus (przewodniczący)

SSN Kazimierz Zawada

SSA Andrzej Struzik (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości Huty O. S.A. w O.

przeciwko H. C. S.A. w P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 9 czerwca 2005 r., kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 30 marca 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala kasację i zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.800 zł. (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 20 listopada 2003 r. Sąd Okręgowy w K. zasądził od strony pozwanej H. C. S.A. w P. na rzecz powoda Syndyka masy upadłości Huty O. S.A. w O. kwotę 293.195,17 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 maja 2003 r. oraz kwotę 23.474,83 zł tytułem kosztów procesu. Zasądzona kwota stanowi odsetki za opóźnienie w zapłacie ceny za zakupione w latach 2000 i 2001 przez stronę pozwaną od Huty O. S.A. wyroby hutnicze, przy czym fakt opóźnienia w zapłacie był bezsporny. Wydając ten

wyrok Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia części dochodzonego roszczenia, a to kwoty 76.437,02 zł przyjmując, wbrew stanowisku pozwanego, że roszczenie o odsetki, jako świadczenie okresowe, przedawnia się w terminie trzyletnim zgodnie z art. 118 k.c. przy czym roszczenie o odsetki, z chwilą powstania, uzyskuje byt niezależny od świadczenia głównego, a przedawnienie następuje za każdy dzień z osobna.

Wyrokiem z dnia 30 marca 2004 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację strony pozwanej zasądzając na rzecz powoda kwotę 5.400 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego. Podniesiony w apelacji zarzut błędnej oceny terminu przedawnienia roszczenia o odsetki za opóźnienie Sąd Apelacyjny uznał za bezzasadny stwierdzając, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego roszczenie o odsetki jest roszczeniem o świadczenie okresowe i ulega przedawnieniu z upływem lat trzech stosownie do art. 118 k.c.

Wyrok powyższy, w części oddalającej apelację co do kwoty 76.437,02 zł, został zaskarżony przez pozwanego, który oparł kasację na podstawie z art. 393¹ pkt 1 k.p.c. i zarzucił naruszenie prawa materialnego: przez błędną wykładnię art. 118 k.c. wskutek uznania, że trzyletni termin przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek ma zastosowanie również do roszczeń o odsetki dochodzonych przez powoda, a związanych ze sprzedażą dokonaną w zakresie działalności przedsiębiorstwa sprzedawcy, poprzez niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 118 k.c. przez uznanie, że roszczenie powoda o zapłatę odsetek, jako roszczenie o świadczenie okresowe, przedawnia się z upływem trzech lat oraz przez niezastosowanie dla oceny terminu przedawnienia roszczenia powoda o zapłatę odsetek przepisu szczególnego w stosunku do art. 118 k.c., jakim pozostaje art. 554 k.c. w zw. z art. 56 k.c., zgodnie z którymi to przepisami roszczenie o odsetki za opóźnienie w zapłacie ceny wynikającej z umowy sprzedaży zawartej w zakresie działalności przedsiębiorstwa sprzedawcy przedawnia się z upływem lat dwóch. W konkluzji pozwany domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w części oddalającej jego apelację odnośnie kwoty 76.437,02 zł oraz odnośnie kosztów postępowania, jak też poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w K. i przekazania sprawy w tym zakresie Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za wszystkie instancje, ewentualnie zmiany wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa odnośnie kwoty 76.437,02 zł oraz rozstrzygnięcia o należnych pozwanemu kosztach procesu.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Rozpoznając kasację pozwanego zwrócić uwagę należy, iż stosownie do art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Z 2005 r. Nr 13, poz. 98) do jej rozpoznania stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego obowiązujące przed dniem 6 lutego 2005 r.

Kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i poglądach doktryny zarysowała się rozbieżność odnośnie terminu przedawnienia roszczenia o odsetki za opóźnienie w zapłacie ceny sprzedaży dokonywanej w ramach działalności przedsiębiorstwa sprzedawcy. W szczególności rozbieżność ta dotyczy zagadnienia, czy roszczenie o odsetki przedawnia się w takim terminie jak roszczenie główne, to jest terminie dwuletnim wskazanym w art. 554 k.c., czy też, jako roszczenie o świadczenie okresowe, w terminie trzyletnim określonym w art. 118 k.c. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przyjął za trafny drugi z wyżej wskazanych poglądów - dominujący w orzecznictwie i doktrynie. Przedstawiona w kasacji polemika z tym poglądem, oparta na stanowisku Sądu Najwyższego wyrażonym w uchwale z dnia 17 czerwca 2003 r. sygn. III CZP 37/03 (opublikowanej w OSNC 2004/5/70) nie jest zasadna. Rozbieżność stanowisk w kwestii wyżej wskazanej spowodowała przedstawienie przez Sąd Najwyższy w sprawie sygn. V CK 445/03 zagadnienia prawnego składowi poszerzonemu. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2005 r. sygn. III CZP 42/04 (opublikowanej w Biuletynie Sądu Najwyższego 2005/1/9) zajęto stanowisko, iż ustanowiony w art. 118 k.c. termin przedawnienia roszczeń o świadczenia okresowe stosuje się do roszczeń o odsetki za opóźnienie także wtedy, gdy roszczenie główne ulega przedawnieniu w terminie określonym w art. 554 k.c., z tym że roszczenie o odsetki za opóźnienie przedawnia się najpóźniej z chwilą przedawnienia się roszczenia głównego. Uzasadniając tę uchwałę Sąd Najwyższy wskazał, że odsetki za opóźnienie traktować należy jako świadczenie okresowe w rozumieniu art. 118 k.c., a z upływem trzyletniego terminu przedawnienia, w tym przepisie ustanowionego, przedawniają się wszystkie roszczenia o odsetki za opóźnienie, zarówno wykazujące związek z prowadzeniem działalności gospodarczej, jak i związku takiego nie wykazujące. Wymieniony w art. 118 k.c. trzyletni termin przedawnienia roszczeń o świadczenia okresowe może być uchylony przez przepis szczególny jedynie wtedy, gdy treść takiego przepisu wyraźnie wskazuje, że

przewidziany w nim termin dotyczy roszczeń okresowych. Powyższe stanowisko Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym tę sprawę w pełni podziela.

Teza wyżej powołanej uchwały nie rozwiązuje jednak w pełni problemu stojącego przed Sądem w niniejszej sprawie. W szczególności, w realiach niniejszej sprawy, odnieść się trzeba do drugiej części tezy powołanej uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego wskazującej, że roszczenie o odsetki za opóźnienie przedawnia się najpóźniej z chwilą przedawnienia opóźnienia głównego. Podstawą orzeczenia w niniejszej sprawie jest stan faktyczny, w którym roszczenie o świadczenie główne wygasło na skutek jego zapłaty przed upływem terminu przedawnienia, a zatem nie doszło do przedawnienia roszczenia głównego, do którego znajdował zastosowanie dwuletni termin przedawnienia ustanowiony w art. 554 k.c. W konsekwencji rozstrzygnięć należy postawione w uzasadnieniu omawianej uchwały zagadnienie, czy wynikająca z końcowej części jej tezy, przytoczona wyżej reguła znajduje zastosowanie w takim przypadku. W omawianej uchwale Sąd Najwyższy za trafny uznał pogląd, iż przypadki takie spod przytoczonej reguły winny być wyłączone i wskazał, że przedawnienie się roszczeń ubocznych wraz z przedawnieniem roszczenia głównego przyjmuje się dlatego, żeby przy okazji sporów o roszczenia uboczne nie dochodziło do przekreślenia znaczenia przedawnienia roszczenia głównego, zaś w rozpatrywanym przypadku argument ten odpada. Na czoło wysuwa się nie upływ terminu przedawnienia roszczenia głównego, lecz następujące przed upływem tego terminu zdarzenie powodujące wygaśnięcie roszczenia głównego. Zdarzenie to potwierdza, że roszczenie główne istniało i tym samym daje podstawę do uznania, że pozostałe w mocy roszczenia uboczne uległy z chwilą tego zdarzenia niejako przekształceniu w roszczenia główne, a w związku z tym przedawnienie ich powinno być odtąd rozpatrywane całkowicie samodzielnie. Akceptując przedstawiony w uzasadnieniu powyższej uchwały tok rozumowania stwierdzić trzeba, że w przypadku, gdy roszczenie główne wygasło na skutek jego zapłaty przed upływem terminu przedawnienia, do przedawnienia roszczeń o odsetki za opóźnienie w spełnieniu świadczenia głównego stosuje się ustanowiony przez art. 118 k.c. dla roszczeń o świadczenia okresowe trzyletni termin przedawnienia także wtedy, gdy termin przedawnienia roszczenia głównego już upłynął.

Przedstawiony wyżej pogląd prowadzi do uznania, iż kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw i, stosownie do art. 393¹² k.p.c., podlega oddaleniu.